

احکام مسافر در رمضان

امین الدین

Ketabton.com

«سیدتی سید الحسن»

احكام مسافر در رمضان

تتبع ونگارش :

امين الدين « سعيدى - سعيد افغانى »
مدير مطالعات ستراتيجيك افغان و
مسؤل مركز كلتورى دحق لاره-جرمنى

احکام مسافر در رمضان

قبل از همه باید گفت که مسافرت در ماه مبارک رمضان ممانعتی ندارد، ولی نباید این مسافرت برای فرار از روزه صورت گیرد.

در مورد چگونگی حکم روزه مسافر باید به قرآن عظیم الشان مراجعه کرد. پروردگار با عظمت ما میفرماید: «فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ» کسانی که از شما مریض و یا در سفر باشد، شمار روزهای دیگر آنرا بگیرد. (یعنی برای روزه دار جواز دارد که روزه ماه مبارک را افطار نماید.)

صحابه و یاران آن حضرت صلی الله علیه وسلم، زمانی که تصمیم سفر می‌گرفتند، بدون در نظر گرفتن بیرون رفتن از محوطه‌ی خانه‌های شهر روزه یشان را می‌خورده‌اند، و می‌گفتند که این راه و روش پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم بوده است.

عبید فرزند جبر می‌گوید: با ابوبصره غفاری از یاران رسول الله صلی الله علیه وسلم در ماه مبارک رمضان با کشتی‌ای از شهر فسطاط به قصد سفر حرکت کردیم، قبل از اینکه از خانه‌های شهر دور شویم، گفت تا سفره را پهن کردند. و به من گفت: بفرما. گفتیم: آیا خانه‌های شهر را نمی‌بینی؟ ایشان با تعجب پرسیدند: آیا مخالفت سنت و روش رسول الله صلی الله علیه وسلم می‌کنی؟ (به روایت امام احمد و ابو داود سیستانی.)

محمد بن کعب می‌گوید: خدمت انس بن مالک؛ یار و خدمتگذار رسول اکرم صلی الله علیه وسلم در ماه رمضان رسیدم، ایشان لباس سفر پوشیده آماده سفر بودند، و چهارپایانش را آماده حرکت کرده بود. درخواست غذایی کرد و شروع کرد به خوردن. من از ایشان پرسیدم: آیا این از سنت پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم است؟! ایشان فرمودند: بله، این سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم است. سپس سوار شده حرکت کردند. (امام ترمذی این حدیث را حسن شمرده است.)

این روایات بطور واضح، روشن می‌سازد کسی که در ماه مبارک رمضان قصد سفر می‌کند، می‌تواند روزه‌اش را بخورد.

فقها در طی تحقیقاتی که بعمل آورده اند حدود مسافتی را برای مسافر شدن در ماه مبارک رمضان تعیین داشته‌اند که در جمله فرموده‌اند: اگر روزه دار در حدود 4 بُرد اندزه سفر رود حکم مسافر بران اطلاق می‌گردد. هر بُرد عربی برابر است با (22.176) کیلومتر، در نتیجه مسافتی که احکام سفر به آن تعلق می‌گیرد برابر است با 4 برابر این مقدار یعنی (88.704) کیلومتر (برای معلومات مزید مراجعه شود به کتاب «الفقه الإسلامي وأدلته» 75-174).

علما برای تأیید نظریات خویش بر روایات ذیل اسلامی استناد نموده‌اند:

- 1- از پیامبر صلی الله علیه و سلم به سند ضعیف روایت شده است که گفت: «یا اهل مکه لا تقصروا فی أدنی من أربعة برد من مكة إلى عسفان» (روایت طبرانی در المعجم الكبير (11162)، و دار قطنی (387/1)، و بیهقی (3/13)، یعنی: «ای اهل مکه، از مسافت کمتر از 4 بُرد ما بین مکه و عسفان (نمازها را) قصر نکنید».
- 2- از ابن عباس رضی الله عنه سؤال شد که آیا تا رفتن به عرفه نمازها را قصر کنیم؟ گفت: نه، ولی تا عسفان و جده و طائف (میشود نماز را قصر کرد) (التلخیص الحبیر (46/2).

3- ابن عمر و ابن عباس رضي الله عنهما هنگام سفر در مسافت 4 بُرد به بالا (یعنی بیشتر از (88.704) کیلومتر) نمازها را دو رکعت میخواندند و روزه را نمیگرفتند. ابن عمر هنگام رفتن به « ذات النصب » نماز را قصر کرد، و بین این مکان تا مدینه 4 بُرد مسافت بود (فتح الباري 2/566).

در نتیجه کسی که مسافت بیشتر از (88.704) کیلومتر را طی کند احکام سفر به او تعلق میگیرد و میتواند اگر خواسته باشد، روزه را بشکند و نمازها را قصر و جمع کند، ولی همانطوری که بیان شد باید سفرش مباح باشد، ولی اگر مسافت طی شده کمتر از (88.704) کیلومتر باشد، احکام سفر به او تطبیق نمیگیرد، و نمیتواند که روزه را بشکند و یا نمازها را قصر و جمع کند.

و ناگفته نماند که مسئله فوق الذکر یکی از آراء علماء در مورد مسافت قصر و جمع میباشد، و نظریه های دیگری نیز وجود دارد و علماء نزدیک به 20 قول را در مورد مسافت قصر برای مسافر بیان کرده اند. که نسبت طولت کلام از ذکر آن جلوگیری مینمایم .

یادداشت :

به مجرد که مسافر به حالت مقیم آید به گرفتن روزه آغاز و ایام قضاء شده را قضائی بیاورند.

همچنان علماء میگویند بر آنعه اشخاصی در ماه مبارک رمضان احکام مسافرت تطبیق میگردد که مصروف مسافرت مباح باشد .

برای مسافر روزه گرفتن بهتر است یا روزه نگرفتن :

طوریکه قبلا یاد آور شدیم که برای شخص مسافر مباح است، که در رمضان روزه نگیرند ولی قضای آن، بر آنها واجب می باشد. و بعد از ماه رمضان بتعداد روزه هایی که نگرفته است قضاء آن را بعمل آرد .

در حدیثی از ابوسعید خدری روایت است که: «ما در ماه رمضان همراه پیامبر صلی الله علیه و سلم به جنگ می رفتیم. بعضی از ما روزه می گرفتند و بعضی از ما روزه نمی گرفتند، نه روزه داران بر روزه خواران اعتراض می گرفتند و نه روزه خواران بر روزه داران. و حکم همین بود، که هرکس بتواند روزه بگیرد روزه باشد و کار خوبی است و هرکس نتواند روزه بگیرد و در خود سستی و ناتوانی احساس کند، روزه نگیرد و کار خوبی است» (بروایت احمد و مسلم). محدثین مینویسند که، در یکی از روزها حمزه سلمی به پیامبر صلی الله علیه و سلم گفت: ای رسول الله من در مسافرت توانائی روزه گرفتن را در خود می بینم، آیا گناه دارد که روزه باشم؟ پیامبر صلی الله علیه و سلم گفت: «هی رخصة من الله تعالی فمن أخذ بها، فحسن، ومن أحب أن يصوم فلا جناح علیه» (این یک رخصت است از جانب الله، هرکس بدان عمل کرد نیک کرده است، و هرکس خواست که روزه بگیرد بر وی گناهی نیست) (بروایت مسلم).

همچنان در حدیث دیگری آمده است که شخصی به نام حمزه ابن عمرو در حالیکه مصروف مسافرت بود، ولی با آنها روزه می گرفت، در یکی از روزها از رسول الله صلی الله علیه و سلم پرسید: آیا در اثنای سفر روزه بگیرم؟ پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمود: «إن شئت فصم، وإن شئت فأفطر» (اگر خواستی روزه بگیر و اگر خواستی

روزه را بخور.) بخاری (1943)، و مسلم (1121) طوری که ملاحظه مینمایم پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به ایشان در گرفتن روزه اختیار داد و برایش گفت اگر خواستی روزه بگیر و اگر نخواستی میتوانی روزه را افطار نمایی، و همین اختیار، دلیلی است بر این که اگر مسافر می تواند بدون تحمل مشقت و سختی روزه بگیرد، مجاز به این کار است روزه اش فرض باشد یا نفل، زیرا سبب جواز خوردن روزه در سفر وجود مشقت و سختی است. از طرف دیگر روزه بودن همراه مشقت و زحمت دارای اجر و ثواب بیشماری است به شرط آن که شخص نیازمند به کمک دیگران نباشد و اگر نتواند امور خود را رسیدگی کند و به اصطلاح سربار دیگران می شود در این صورت خوردن روزه برایش افضل است. مطابق به فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم « دَهَبَ الْمُفْطَرُونَ بِالْأَجْرِ » «امروز کسانی که روزه نبودند اجر و ثواب را حاصل نمودند.» بخاری (2890)، و مسلم (1119).

شیخ ابن جبرین طی فتوای گفته است :

روزه دار مسافر اگر محتاج باشد که رفقاییش برای او سایه درست کرده و بر او آب بپاشند و شترش را آب دهند و خوراک و... تهیه کنند بهتر آن است که از روزه گرفتن صرف نظر کند تا مزاحم دیگران نشود؛ اما اگر روزه در روند کارش خلل ایجاد نکند افضل آن است که روزه بگیرد، روزه ی فرضی باشد یا نفلی. (برای مزید معلومات مراجعه شود به فتوا شیخ ابن جبرین- مورخه ی 1/2 در این بابت)

بنابصورت کل گفته میتوانیم :

اگر شخصی در ماه رمضان هنگام سفر روزه اش را نخورد، روزه اش صحیح است مگر آن که روزه برایش زیان آور باشد که در این صورت تأکید می شود روزه اش را بخورد بدلیل حدیث پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که فرموده: « لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصِّيَامُ فِي السَّفَرِ » «روزه گرفتن در مسافرت جزو نیکی و عبادت نیست.» (بخاری (1946)، و مسلم (1115).

نظریات علماء در مورد روزه مسافر :

سیرت نویسان مینویسند که پیامبر صلی الله علیه وسلم بارها در ماه مبارک رمضان به سفر پرداخته است. آنحضرت صلی الله علیه وسلم، احیاناً در مسافرت روزه میگرفت و احیاناً روزه نمی گرفت، و یارانش را نه به روزه گرفتن وادار کرده و نه از روزه خوردن بازداشته است.

و در جنگها وقتی به دشمن نزدیک می شدند به آنها دستور می داد روزه ایشان را بخورند تا در جنگ با دشمن نیرومندتر و قویتر باشند.

اما اگر در حین سفر موضوع جنگ مطرح نمی بود آن حضرت صلی الله علیه وسلم می فرمودند که افطار نمودن رخصتی است. هر کس خواست آنرا اختیار کند، و هر کس خواست روزه بگیرد هیچ ممانعتی در این مورد نیست .

مورخین می نویسند بزرگترین غزوات تاریخی بین حق و باطل در ماه مبارک بوقوع پیوسته است، که از جمله میتوان از: غزوه بدر و غزوه فتح مکه نام برد.

و آن حضرت در همه ی این سفرها هرگز طول مسافت سفر را برای روزه خوردن مسافر معین نکرده است.

ائمه اربعه و جمهور صحابه و تابعين بر اين هستند که روزه گرفتن در سفر جایز و صحیح است، و اگر شخص مسافر روزه گرفت، روزه اش منعقد شده و بریء الذمه می شود. (برای مزید معلومات مراجعه نماید به رساله (الموسوعة الفقهية" جلد 28 صفحه 73.)

امام ابوحنیفه ، امام شافعی ، و امام مالک بدین رای اند : اگر مسافر توانمندی روزه گرفتن راداشته باشد ، بهتر است که روزه بگیرد . و مسافر که توان گرفتن روزه را نداشته باشد بهتر است ، روزه نگیرد .

شیخ محمد بن علی بن محمد بن عبدالله بن الحسن شوکانی میگوید : کسی که روزه برایش سخت و دشوار و زیانمند است و کسی که به عمد می‌خواهد از رخصت رو بگرداند و با آن مخالفت کند و کسی که بر خود نگران باشد که در سفر روزه بگیرد ممکن است دچار خودپسندی و تظاهر و ریا گردد، برای همه این گونه اشخاص روزه نگرفتن بهتر است. اگر هیچیک از اینها مطرح نباشد روزه گرفتن بهتر می‌باشد.

به همه حال اگر مسافر با گرفتن روزه دچار مشقت نشوند، روزه گرفتن برایش بهتر است ولی اگر شخصی مسافر دچار مشقت ، تکلیف و حرجی میشود ، بهتر است که که روزه نگیرند.

افضلیت و عدم افضلیت روزه در مسافرت:

در مورد افضلیت و عدم افضلیت روزه در مسافرت توجه خوانندگان را به نکات ذیل جلب مینمایم :

حالت اول:

اگر روزه بودن یا نبودن برای شخص مسافر یکسان باشد؛ یعنی روزه گرفتن بر وی (در سفر) تاثیر (چندان) نمی گذارد، در این حالت روزه گرفتن برایش بهتر است؛ به دلایل زیر:

1- ابو درداء رضی الله عنه در این مورد استدلال می‌آورد «حَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فِي يَوْمٍ حَارٍّ حَتَّى يَضَعَ الرَّجُلُ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ وَمَا فِينَا صَائِمٌ إِلَّا مَا كَانَ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبْنِ رَوَاحَةَ. (بخاری: 1945). یعنی: در یکی از سفرها، همراه رسول خدا صلی الله علیه وسلم خارج شدیم. هوا گرم بود تا جایی که مردم از شدت گرما، دستهای خود را روی سرشان می گذاشتند. و از میان ما کسی غیر از رسول خدا صلی الله علیه وسلم و ابن رواحه، روزه نبود. در این حدیث مشاهده می شود که عده ای از صحابه روزه نبودند و تنها ابن رواحه همراه پیامبر صلی الله علیه وسلم روزه بودند.

2- روزه گرفتن در اینحالت باعث می شود که فرد مکلف در اسرع وقت تکلیف شرعی خود را انجام داده و بریء الذمه گردد، اما قضاء کردن آنها موجب تاخیر در بریء الذمه شدن انسان است.

3- روزه گرفتن برای وی در ماه رمضان آسانتر است؛ زیرا معمولاً روزه گرفتن در زمانی که غالب مردم روزه نیستند اندکی سخت تر می شود.

4- روزه گرفتن در ماه رمضان فضیلت بیشتری دارد؛ چرا که انجام عبادات در رمضان افضلتر از دیگر ماههای سال است.

امام شافعی باتوجه به این دلایل ترجیح داده که روزه گرفتن برای کسی که روزه بودن و نبودن برایش یکسان است، بهتر است.

حالت دوم:

روزه نگرفتن برای وی (مسافر) به حالش سودمند تر است؛ در اینجا می گوئیم: روزه نبودن افضل تر است، و اگر پاره ای از مسائل موجب مشقت بر وی گردد در آنصورت حتی روزه گرفتن بر وی مکروه است، زیرا کسی که در مشقت قرار دارد باوجودیکه الله متعال برایش رخصت داده اما وی از آن رخصت الهی عدول می کند قطعاً مرتکب امری مکروه شده است.

حالت سوم:

روزه گرفتن برای وی موجب مشقت شدیدی گردد که قابل تحمل نباشد؛ در اینحالت روزه گرفتن بر وی حرام است. به دلیل حدیث مسلم از جابر بن عبدالله رضی الله عنه که گفت: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ عَامَ الْفَتْحِ إِلَى مَكَّةَ فِي رَمَضَانَ فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ كُرَاعَ الْغَمِيمِ فَصَامَ النَّاسُ ثُمَّ دَعَا بِقَدَحٍ مِنْ مَاءٍ فَرَفَعَهُ حَتَّى نَظَرَ النَّاسُ إِلَيْهِ ثُمَّ شَرِبَ فَقِيلَ لَهُ بَعْدَ ذَلِكَ إِنَّ بَعْضَ النَّاسِ قَدْ صَامَ فَقَالَ أَوْلَيْكَ الْعُصَاةُ أَوْلَيْكَ الْعُصَاةُ». وفي رواية: «فَقِيلَ لَهُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ شَقَّ عَلَيْهِمُ الصِّيَامَ وَإِنَّمَا يَنْظُرُونَ فِيَمَا فَعَلْتَ فَدَعَا بِقَدَحٍ مِنْ مَاءٍ بَعْدَ الْعَصْرِ» مسلم (1114).

یعنی: پیامبر صلی الله علیه و سلم در سال فتح مکه بقصد مکه از مدینه بیرون شد و تا اینکه به چشمه آب عمیم (دریک میلی عسفان) رسید، روزه بود و مردم نیز با وی روزه بودند. به وی عرض کردند که روزه مردم را به مشقت انداخته و مردم به تو چشم دوخته‌اند. بعد از عصر بود، که پیمانهای آب خواستند و از آن نوشیدند و مردم به وی می‌نگریستند، پس گروهی نیز افطار کردند و گروهی همچنان روزه بودند. به ایشان عرض کردند که گروهی همچنان روزه هستند، او فرمود: آنان نافرمانی کرده و گناهکارند. (چون پیامبر حکم کرده بود که از این رخصت استفاده کنند و آنان با آن رخصت مخالفت کردند). (برای مزید معلومات مراجعه شود به: الشرح الممتع للشیخ محمد ابن عثیمین رحمه الله ج 6 ص 355).

«امام نووی و کمال بن هماد گفتند: احادیثی که دلالت بر افضلیت روزه خوردن (در سفر) دارند بر کسی حمل می گردد که با وجود روزه بودن دچار ضرر گردد، و در بعضی از احادیث به این مسئله تصریح هم شده است، و لازمست که (آن احادیث) را اینگونه تاویل نمود، تا بین احادیث جمع کرده باشیم، و این (جمع کردن) بهتر است از اینکه بعضی احادیث را نادیده بگیریم و یا ادعای نسخ نماییم بدون آنکه دلیل قاطعی باشد. و کسانی که روزه گرفتن یا نگرفتن آنرا (در سفر) یکسان می دانند، به حدیث عایشه رضی الله عنها استدلال کردند که: حمزه بن عمرو اسلمی رضی الله عنه - که زیاد روزه می گرفت - به پیامبر صلی الله علیه و سلم گفت: آیا در سفر روزه بگیرم؟ که پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمود: اگر خواستی روزه بگیر، و اگر نه روزه ایت را بخور» متفق علیه». (الموسوعة الفقهية) (ج 28 ص 73).

حکم تصیم سفر در روز ماه مبارک رمضان:

بر طبق مذهب امام ابوحنیفه ، امام مالک و امام شافعی ، هرگاه شخصی در شب نیت روزه فردا را بعمل آورد ، ولی در صبح همان روز تصیم به سفر کرد براین شخصی

جایز نیست که روزه اش را بخورد، این شخص باید روزه اش را تا وقت غروب ادامه و روزه خویش کامل نماید، زیرا روزه عبادتی است که نسبت به حالت حضر و سفر مختلف است، و هرگاه این دو (حضر و سفر) با هم جمع شوند، حکم حضر بر سفر غالب می گردد. (برای مزید معلومات مراجعه فرماید : به «حاشیه ابن عابدین» (431/2).

ولی در مذهب امام احمد برای این شخص جایز است که هرگاه روزه دار در اثنای روز سفر کرد روزه اش را بخورد. (برای مزید معلومات مراجعه فرماید : به کتاب: «المغنی» (345/4).

اما قول راجح همان رای امام احمد است، به دلیل عمومیت فرموده الله تعالی: «فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ» (بقره : 184). «و کسانی از شما که بیمار یا مسافر بودند (و روزه نگرفتند، به اندازه آن روزها) چند روز دیگری را روزه گیرند».

و نیز به دلیل حدیث جابر بن عبدالله رضی الله عنه که گفت: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ عَامَ الْفَتْحِ إِلَى مَكَّةَ فِي رَمَضَانَ فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ كُرَاعَ الْغَمِيمِ فَصَامَ النَّاسُ ثُمَّ دَعَا بِقَدْحٍ مِنْ مَاءٍ فَرَفَعَهُ حَتَّى نَظَرَ النَّاسُ إِلَيْهِ ثُمَّ شَرِبَ فَقِيلَ لَهُ بَعْدَ ذَلِكَ إِنَّ بَعْضَ النَّاسِ قَدْ صَامَ؟ فَقَالَ: «أَوْلَيْكَ الْعُصَاةُ، أَوْلَيْكَ الْعُصَاةُ» وَفِي لَفْظٍ: فَقِيلَ لَهُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ شَقَّ عَلَيْهِمُ الصِّيَامَ وَإِنَّمَا يُنظَرُونَ فِيمَا فَعَلْتَ فِدَعَا بِقَدْحٍ مِنْ مَاءٍ بَعْدَ الْعَصْرِ فَشَرِبَ». (رواه مسلم.) یعنی: رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم در سال فتح مکه در ماه رمضان بسوی مکه رفت و روزه گرفت و مردم نیز روزه داشتند، تا به (جایی بنام) کراء الغمیم رسید، آنگاه کاسه آبی خواست، و آن را بلند کرد؛ تا مردم به ایشان نگاه کنند، سپس نوشید، بعد از آن به ایشان گفتند: برخی از مردم روزه گرفتند، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: « آنان نافرمان هستند، آنان نافرمان هستند». و در روایتی دیگر آمده: به ایشان گفته شد: مردم روزه برایشان دشوار است، منتظرند ببیند شما چکار می کنید، بعد از عصر بود که کاسه ی آبی را خواست و نوشید. مسلم روایت کرده است. که در این روایت مشاهده می شود با وجود آنکه مردم تا وقت عصر روزه بودند ولی پیامبر صلی الله علیه وسلم در آن هنگام – به دلیل سفر- روزه خود را می خورد.

نظر شیخ الاسلام ابن تیمیه:

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله در مورد اینکه : «هرگاه کسی در اثنای روز سفر کند آیا خوردن روزه برایش جایز است یا خیر ؟ میفرماید : دو قول مشهور علما در این مسئله وجود دارند که از امام احمد هر دو قول روایت شده، ولی ظاهرتر آنها اینست که: برای او جایز است، همانطور که در سنن ثابت شده که هرگاه یکی از صحابه در روز به سفر می رفت روزه را می خورد و یادآور می شد که آن جزو سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم است، و در صحیح (بخاری) از پیامبر صلی الله علیه وسلم ثابت شده که او نیت روزه در سفر داشت و سپس خواست که کمی آب برایش آورند او نیز روزه اش را خورد درحالیکه مردم وی را می دیدند». (برای معلومات مزید مراجعه شود به مجموع الفتاوی (212/25).

اما باید توجه کرد که خوردن روزه تا زمانی برایش جایز نیست ، تا که به سفر خویش اغز نه نموده باشد . و برای این شخص جایز نیست که در محل اقامتش روزه اش را

بشکنند.

شیخ ابن عثیمین در (الشرح الممتع (218/6). مینویسد :
«صحيح أنست که او نباید روزه را بخورد تا آنکه شهر را ترک کند، زیرا او اکنون در سفر نیست هر چند که نیت سفر را دارد، و بخاطر این نیت برای او جایز نیست که (نمازش) را قصر کند تا آنکه از شهر خارج می گردد، و همینطور جایز نیست تا روزه را بشکند تا آنکه از شهر خارج می شود.»

ختم

موضوعات مندرج :

- مقدمه

- برای مسافر روزه گرفتن بهتر است یا روزه نگرفتن
- نظریات علماء در مورد روزه مسافر
- افضلیت و عدم افضلیت روزه در مسافرت
- حکم تصیم سفر در روز ماه مبارک رمضان

نام رساله : احکام مسافر در رمضان

تتبع و نگارش : امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »
مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیکی افغان و مسؤل مرکز فرهنگی دحق لاره - جرمنی
ادرس ارتباطی : بریبننا لیک : saidafghani@hotmail.com

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**